

RAPOR

POLONEZKÖY TABİAT PARKI ve POLONEZKÖY YERLEŞMESİ

Oktay EKİNCİ
yük. mimar
GEEKÜL Yüksek Denetleme
Kurulu üyesi

Bakanlar Kurulu'nun 31.03.1994 tarihli kararıyla tüm alanlar "Orman Rejimi" içine alınan ve 15.07.1994 tarihli Orman Bakanlığı makam onayıyla da "Tabiat Parkı" ilan edilen Polonezköy ve köye mücavir ormanlık alanlar, benim de üyesi olduğum İstanbul III. Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'nun 1995 ve 1996 yıllarındaki kararlarıyla "doğal SIT" statüsünde "korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları bölgesi" olarak tescil edilmiştir..

Ülkemizde yönürlükte bulunan koruma mevzuatı ve kurumsal yetkiler ~~arasındaki~~ açısından "birden fazla" yasa, orgen ve bağlayıcı kararla korumaya alınan

(2)

Polonezköy'e karşı bu çok özel ilgi ve hassasiyetin temel nedeni ise hiç kuşkusuz yine Polonezköy'ün bizzat kendi "çok özel" ve "hassas" niteliği ve konumudur.

Çünkü Polonezköy, bilinen ve esî olmazın tahrîvel serüveni ve buna dayalı benzersiz kültür kimliğinin yansıması;

- Aynı kimlikle ("Polonez") bütünleşmiş doğal dokusu, peyzaj değerleri ve özgün kırsal yerleşme karakteri;

- İstanbul gibi çok hızlı büyüyen bir metropolün hemen yanında, ama metropoliten baskılardan ve imar tahribatlarından kendini önemli oranda koruyabilmiş çene ve kültür bilinci;

- Bulunduğu yörenin orman bölgesi olması ve orman dokusu ile insan eliyle yaratılmış doğal zenginliklerin bir bütün oluşturduğu zengin flora çeşitliliği ;

3

- Ayrıca, yine geçmişine ve "anlarına" bağlı olarak, Türkiye'nin "himaye"si altındaki eski dokusunun, kimliğinin ve karakterinin korunmasındaki, "tehihe karşı ulusal borç" niteliği taşıyan siyasal-ulusal etik değerler açısından...

Tartışmasız bir evrensel değer ve ortak mirastır...

POLONEZKÖY, "TABİATIN" PARÇASIDIR

İşte bütün bu özellikleri ~~ile~~ ile Polonezköy, hemen her yönüyle içinde bulunduğu Tabiat Parkı'nın bir ögesidir; çünkü, yine her yönüyle "Tabiat'ın parçası"dır...

Her ne kadar, yakın geçmişte (koruma kararlarından önce) inşa edilmiş kimi yeni yapılmalarda, köyün tarihinden ve kültüründen gelen "doğayla bütünlük kirsal Avrupa mimarisi" geleneğiyle tam uyumlu olmayan bazı uygulamalar gerçekleştirilmiş olsa bile, bunlarda da aynı geleneğe karşı gösterilen özen, önemli oranda bir kimlik kaybını ve bozulmayı engellemiştir...

(4)

Polonezköyl'ün ayrıca "konut-bahçe/bina-
doğal çevre/yapı-doğal malzeme/yol-yapı/
yol-bahçe v.b. gibi nümerik ve yerleşme
tarzı diyalojilerinde ve tercihlerinde de
"tabiatın parçası gibi bir yapılaşma" ve
"tabiatla yaşamı bütünleştiren" bir mekân
anlayışı görülmektedir...

Bütün bu çok özel nitelikler, Polonez-
köy ile Polonezköy Tabiat Parkını "bir
bütün" kıldığı gibi, esasen ülkemizin
öbür bir çok milli parklarındaki ve tabiat
parklarındaki benzer kırsal yerleşmeler
de aynı bütünselliğin örnekleri olarak
değerlendirilmektedir...

Söz gelimi, son yıllarda "Dünya Barış
Parkı" olmaya hazırlanan ve bu kon-
septine bağlı yeni düzenlemeleri, uluslar-
arası bir yarışmayla elde edilen
gelibolu Tarihî Milli Parkı içinde de
kırsal karakterli ve parkla tarhiyel-
doğal-kültürel geçmişle örtüşen
yerleşmeler (köy ve mahalleler) mevcuttur...

./.

(5)

Bu köylerin, "milli park sınırları dışında" sayılmaları mümkün olmadığı gibi, sözü edilen uluslararası yarışmaya katılmış 50'yi aşkın ülkeden 100'ü aşkın mimar, plan, peyzaj mimarı ve antropologların ortak kabulleri, aynı köylerde milli parkın "uyumlu birliktelikleini sürdürmek" olmuştur...

Polonezköy'de ise işte bu "uyumlu birliktelik" niteliği ve gelenekleri, yüksek düzeydedir...

"POLONEZKÖY SİTİ" NİN GEREKLERİ

1995 ve 1996 yılındaki doğal SIT kararı kapsamında, Polonezköy'ün de yine aynı SIT'in bir parçası olarak ve içinde yer aldığı ormanlarla birlikte 2863 sayılı Yasa kurallarıyla ~~de~~ korumaya alınmasının temel gerekleri de yukarıda özetlenen niteliklerdir...

Bunlara ek olarak ise özellikle SIT kararının uygulanması ve kesinleşmesinde etkili olan diğer bir faktör de

(6)

Polonezköy'ün "İstanbul Metropolitan Alan yayılma baskısı" altında ve olumsuz etkilenmeye açık bir "tehdit" ortamında bulunmasıdır...

Sit alanının, koruma kaygısı taşımayan spekülatif imar yayılmalarına karşı, özellikle siyasi ödünler ve zırsa-zırazi rantlarının gecikliği yüzünden yeterince korunamadığı gerçeği de dikkate alındığında, bu yasal güvenceye ek olarak "Tabiat Parkı" statüsünün de bulunması, ~~bu~~ böylesi eşsiz bir miras için yasal önem taşımaktadır.

KORUNAN "DOĞAYA UYUMLU YAŞAM"DIR...

Bütün bunlara rağmen, Polonezköy'ün "kendi" Tabiat Parkının dışına çıkarılması istemine gerekçe oluşturan; "yaşam için gerekli imar faaliyetleri" şeklinde özetlenebilecek beklentilerin de haklılık yanının olmadığını özellikle belirtmek gerekir.

(7)

Çünkü, gerek Tabiat Parkı ile ilgili mevzuat ve süreçler gelismelerde, gerek dogal SIT statüsüne bağlı yasal kurallar ve planlama ilkelere; "yasadı olanzkız kulacak imar yasakları" yoktur.. Sadece, "dogal dokuyu gözetmeyen, spekülasyon ve çere-kültür-peyzaj değerlerne aykırı yapılaşma talepleri" için imar yasakları vardır ve bu elbette ki Polonezköy'ün yukarıda özetlenen "kimliğini sürdürerek iskan edilebilmesi için" gereklidir..

Kısaca, bu her iki statüsünde (Tabiat Parkı ve Dogal Sit) Polonezköy için temel ve başlıca hedefinin; "dogayla ve geçmişten gelen kimlikle uyumlu bir yaşam" olduğunu bilmek ve savunmak gerekiyor..

Bu nedenle, şimdiki aşamada yapılması gereken ise Orman Bakanlığı'na sürdürülmekte olan "Tabiat Parkı planlaması" gelişmelerinde aynı uyumu gözeterek kararlarının ve imar kurallarının

kullanım

(8)

geliştirilmesini sağlamak; ancak bunu yaparken de doğal sit kararına bağlı olarak üretilmesi gerekir; "Polonezköy Koruma Amaçlı Muş Planı" gazetesıyla Tabiat Parkı planlamasının entegrasyonuna özen göstermektedir.

SONUÇ: Polonezköy doğal sit alanı ve köy yerleşmesi, Polonezköy Tabiat Parkının ayrılmaz bir parçasıdır; hem doğal sit'in, hem de Tabiat Parkı'nın varlık ve kimlik nedeni de Polonezköy'dür...

Muhteremliğim buna rağmen, köyün Tabiat Parkı dışına çıkartılması talebi kabul edilemeyeceği gibi, sorunun çözümünü ise bu talebin hangi beklentilerden kaynaklandığının tartışılması ve doğayla uyumu sürdürebilecek haklı istemler varsa, bunların da Tabiat Parkı ve Sit Alanı Koruma Planlaması kapsamında değerlendirilmesidir...

Saygılarımla,